

การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร The Complement of the Management of Private Vocational Education Colleges in bilateral Vocational Training System in Bangkok Metropolitan

อิสริยา ออสุวรรณ¹ และ วลัยพร ศิริภิรมย์^{2*}

Issareeya Orsuwan¹ and Walaiporn Siripiom^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวิธีสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูลและแบบประเมินกรอบแนวคิดโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล 3) การจัดการฝึกอาชีพ และ 4) การนิเทศ

คำสำคัญ : สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน, ระบบทวิภาคี

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Graduate Student of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: aj.nongnang@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Lecturer of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: walaiporn.s@chula.ac.th

* Corresponding author

Abstract

This research was a document research. The purpose was to study the complement of the management of private vocational education colleges in bilateral vocational training system in Bangkok metropolitan by using documentary synthesis method. The research instrument was recording form and conceptual framework evaluate form that evaluated by 4 experts. Data was analyzed by content analysis method. The research found that complement of the management of private vocational education colleges in bilateral vocational training system in Bangkok metropolitan, there were 4 components: 1) curriculum management 2) teaching and evaluation management 3) vocational training management and 4) supervision.

Keywords: vocational education colleges, bilateral vocation training system

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนโยบายด้านทวิภาคี เป็นหนึ่งนโยบายที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาของอาชีวศึกษา ทั้งในด้านของจำนวนผู้เรียน และคุณภาพของผู้เรียน เนื่องจากเป็นนโยบายที่ได้ประโยชน์ร่วมกันทั้ง 3 ฝ่าย อันได้แก่ สถานประกอบการ สถานศึกษา และผู้เรียน โดยสถานประกอบการจะมีแรงงานฝีมือที่เพียงพอต่อความต้องการ และมีค่าใช้จ่ายให้กับแรงงานต่ำกว่า ได้รับการยกเว้นและลดหย่อนภาษีอากร ซึ่งเป็นการลดต้นทุนของสถานประกอบการ สถานศึกษามีจำนวนผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อบรรยากาศที่ใช้งบลงทุนในการพัฒนาสถานศึกษา และลดต้นทุนด้านเครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีราคาแพง เนื่องจากผู้เรียนจะได้ปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ทำให้สถานศึกษาไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุน และผู้เรียนนอกจากจะได้วุฒิการศึกษาแล้ว ยังมีรายได้ระหว่างเรียน และมีทักษะในการปฏิบัติงานจริง ส่งผลต่อการที่สถานประกอบการรับเข้าทำงานต่อเนื่องเมื่อจบการศึกษา (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557) แต่ทั้งนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์ของรัฐบาลบางประการที่ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มากขึ้น อาทิ นโยบายเงินเดือนปริญญาตรี 15,000 บาท ซึ่งส่งผลกระทบต่อนโยบายการเพิ่มผู้เรียนเข้าศึกษาต่อด้านการอาชีวศึกษาโดยตรง เพราะเด็กทุกคนจะมุ่งเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีกันหมด (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2557) นอกจากนี้การที่รัฐบาลตัดงบประมาณของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ปี 2557 ออกถึง 6,700 ล้านบาทนั้น จะส่งผลกระทบต่อผู้กู้ยืมทั้งรายเก่าและรายใหม่ และยิ่งส่งผลให้นักเรียนเริ่มตัดสินใจไม่เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เพราะไม่มั่นใจว่าจะได้กู้ยืมเรียนหรือไม่ โดยเฉพาะเด็กที่เรียนสายอาชีวศึกษาส่วนใหญ่จะไม่ใช่ว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะจึงต้องอาศัยการกู้ยืมเรียน แต่เมื่อมีปัญหาไม่มีเงินให้กู้ เด็กจึงตัดสินใจไม่เรียนต่อเพื่อจะได้ไม่เป็นภาระระยะยาว (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2557) ดังนั้นหากสถานศึกษามีการจัดระบบทวิภาคีจะช่วยขจัดปัญหาเรื่องของสัดส่วนของผู้เรียนดังกล่าวได้

ปัจจุบันมีสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐบาลจำนวน 426 แห่ง โดยในจำนวนนี้มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 426 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 (กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ

เพื่อการบริหารงานอาชีวศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา, 2559) ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่เร่งให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีในทุกสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในขณะที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนจำนวน 484 แห่ง มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพียง 104 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21.48 เท่านั้น (ศูนย์ส่งเสริมการอาชีวศึกษาเอกชน, 2559)

จากสถิติจำนวนสถานศึกษาและผู้เรียนในระบบทวิภาคี ในหลายปีที่ผ่านมามีความพยายามพัฒนาคุณภาพด้วยการอาชีวศึกษารูปแบบทวิภาคี ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเพื่อเพิ่มโอกาสเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง รวมกับนโยบายของรัฐบาลที่เร่งให้จัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีในทุกสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐบาล แม้ว่าจำนวนผู้เรียนในระบบทวิภาคีจะเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเป้าหมาย เนื่องมาจากอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ ระบบสนับสนุนการนิเทศนักศึกษาฝึกงานที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์และการพัฒนาตัวผู้เรียน สิทธิประโยชน์ที่สถานประกอบการได้รับยังไม่จูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2555) นักเรียน/นักศึกษาขาดทักษะพื้นฐานในการทำงาน ขาดคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน (จำปา อุเงิน, 2541; อินดา แต่งอ่อน, 2556) ส่งผลให้มีจำนวนนักเรียนออกกลางคันในระดับมาก รวมถึงปัญหาที่สำคัญคือ แนวโน้มในการเข้าทำงานในสถานประกอบการของผู้เรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคี มีจำนวนน้อยมาก (ธัญญลักษณ์ มูลสุข, 2545) ซึ่งขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ต้องการให้ผู้เรียนมีงานทำทันทีหลังจากที่สำเร็จการศึกษาจากผลงานวิจัยและแนวคิดของนักวิชาการที่ศึกษาสภาพการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา พบปัญหา 7 ประการ คือ 1) การไม่เข้าใจในนโยบายการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี 2) ครูขาดการถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา 3) ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยกับสถานประกอบการ 4) ครูไม่เข้าใจการวัดผลและประเมินผล 5) ครูฝึกในสถานประกอบการไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการนิเทศ 6) การจัดการระบบทวิภาคีอยู่ในระดับปานกลาง 7) จำนวนของเครื่องมือ อุปกรณ์ในสถานศึกษามีจำนวนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัยต่อจำนวนของนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552; วีระศักดิ์ โชติกันตกุล, 2546; ถนอม มงคลชื่น, 2543; วิญญู เล้าพูนพิทยะ, 2544 อ้างถึงใน ธาณินทร ศรีชมภู, 2557) นอกจากนี้พบว่า มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนประมาณ 10-20 แห่งทั่วประเทศไม่ได้ส่งเด็กเข้าไปฝึกงานในสถานประกอบการ และบางแห่งส่งเด็กเข้าไปฝึกงานในสถานประกอบการที่ไม่ได้มาตรฐาน แต่เด็กเหล่านี้สามารถเรียนจบและได้รับวุฒิ ปวช. (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2557)

จะเห็นว่าทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐบาล และภาคอุตสาหกรรม เล็งเห็นถึงความสำคัญและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ การศึกษาการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคีในเขตกรุงเทพมหานคร จะเป็นส่วนสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา

อาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานครได้ประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ศักยภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา และการเพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาให้เพียงพอต่อตลาดแรงงาน รวมถึงความอยู่รอดของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขต กรุงเทพมหานคร

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาองค์ประกอบของการบริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งวิธีการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documentary research) ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

1.1 หลักการจัดการอาชีวศึกษา ศึกษาแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547), สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2526), (สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559), ธีรวุฒิ บุญยโสภณ (2542), มงคล ราชบุตร (2550), พระราชบัญญัติ การอาชีวศึกษา (2551), ณรงค์ ฤทธิเดช (2552), พนิต เข้มทอง (2552), พิศพงศ์ ทิพนาค (2557), อนุชัย งามวรางกูร (2558)

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.1 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ศึกษาแนวคิดของ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา (2551), ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2557), กรมอาชีวศึกษา (2543), อมร เอี่ยมสะอาด (2537), เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้ (2541), สงวน บุญปิยทัศน์ (2544), พิมนศิลป์ ทัพนันตกุล (2552)

2.2 การจัดหลักสูตร ศึกษาแนวคิดของประภาพรรณ ปรีวรณ (2558), พิศณุ ทองเลิศ (2555), ธานินทร์ ศรีชมพู (2557), จินตนา รวมชมรัตน์ (2558), พชรนันท์ บุญยโพธิวัฒน์ (2553), อมร เอี่ยม สะอาด (2537), นิรมล ศตวุฒิ (2543), วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554), สุเทพ อ่วมเจริญ (2557), ภาสกร อัมพรสวัสดิ์ (2548), นพวรรณ อารยกุล (2548), ณัฐวุฒิ ประทุมชาติ (2556), วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542), สุนีย์ ภูพันธ์ (2546), อารง บัวศรี (2532) , นิรมล ศตวุฒิ (2543)

2.3 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ศึกษาแนวคิดของศูนย์อาชีวศึกษาทวิ ภาคี (2557), ประภาพรรณ ปรีวรณ (2558), พิศณุ ทองเลิศ (2555), ธานินทร์ ศรีชมพู (2557), จินตนา รวมชมรัตน์ (2558), พิทยา ชินะจิตพันธ์ (2555), พชรนันท์ บุญยโพธิวัฒน์ (2553), วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526),

ธีรวิทย์ ประทุมพรัตน์ (2529), สัมพันธ์ ประชุมเวช (2536), อรุณแก้ว สิริธรรมชโย (2541), อมร เอี่ยมสะอาด (2537), ณัฐวิทย์ ประทุมชาติ (2556), กรมอาชีวศึกษา (2545)

2.4 การจัดการฝึกอาชีพ ศึกษาแนวคิดของศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557), พิศณุ ทองเลิศ (2555), ธาณินทร์ ศรีชมพู (2557), จินตนา รวมชมรัตน์ (2558), พิทยา ชินะจิตพันธ์ (2555), พชรนันท์ บุญยโพธิ์วัฒน์ (2553), อรุณแก้ว สิริธรรมชโย (2541), อมร เอี่ยมสะอาด (2537), อัจฉราพร โชติพฤษ, (2544)

2.5 การนิเทศติดตาม ศึกษาแนวคิดของประภาพรรณ ปรีวรณ (2558), ธาณินทร์ ศรีชมพู (2557), พิทยา ชินะจิตพันธ์ (2555), อรุณแก้ว สิริธรรมชโย (2541), สัต อุทรานันท์ (2530), อัญชลี โพธิ์ทอง (2549)

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลโดยใช้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาโดยแบ่งเครื่องมือประกอบไปด้วย แบบบันทึกข้อมูลและแบบประเมินกรอบแนวคิดของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 3 นำกรอบแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้างต้นให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินจำนวน 4 ท่าน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี เป็นการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาเอกชนและสถานประกอบการในการจัดการศึกษาวิชาชีพ ตั้งแต่กระบวนการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล การจัดการฝึกอาชีพ และการนิเทศ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากประสบการณ์จริง ทั้งนี้ ผลการประเมินกรอบแนวคิดโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่านเห็นว่าองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ประกอบไปด้วยงานทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล การจัดการฝึกอาชีพ และการนิเทศ มีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดหลักสูตร จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประภาพรรณ ปรีวรณ (2558), พิศณุ ทองเลิศ (2555), ธาณินทร์ ศรีชมพู (2557), จินตนา รวมชมรัตน์ (2558), พิทยา ชินะจิตพันธ์ (2555), อรุณแก้ว สิริธรรมชโย (2541), พชรนันท์ บุญยโพธิ์วัฒน์ (2553) และอมร เอี่ยมสะอาด (2537) สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่า การจัดหลักสูตร คือการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานประกอบการในการเรียนรู้ภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง การแก้ปัญหาในงาน รวมถึงการทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และลักษณะนิสัยในการทำงานที่ดี ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างหลักสูตร หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร การจัดการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ

2. การจัดการเรียนการสอนและการวัด จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ประภาพรณ ปวีวรรณ (2558), พิทยา ชินะจิตพันธ์ (2555), พชรนันท์ บุญยโพธิวัฒน์ (2553), ธานินทร์ ศรีชมพู่ (2557) และ พิศณุ ทองเลิศ (2555) สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล คือการ ดำเนินการสอนโดยครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตร มาตรฐานการอาชีวศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ ได้แก่ ประกอบด้วย รูปแบบการสอน การจัดตารางสอน ทรัพยากรการเรียนการสอนและการจัดการ การพัฒนา ครูผู้สอนและบุคลากร และการประเมินผลการเรียน

3. การจัดการฝึกอาชีพ จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพิศณุ ทองเลิศ (2555), ธานินทร์ ศรีชมพู่ (2557), อรุณแก้ว ลีธรรมชโย (2541) และอมร เอี่ยมสะอาด (2537) สรุปได้ว่า การจัดการ ฝึกอาชีพ คือ การเตรียมการและการสร้างความรู้ความเข้าใจในการฝึกอาชีพตามแผนการฝึกที่สถานศึกษาและ สถานประกอบการร่วมกันจัดทำขึ้น ประกอบด้วย การสำรวจความพร้อม การลงนามในบันทึกข้อตกลงความ ร่วมมือ (MOU) ประชาสัมพันธ์ แนะนำผู้เรียน คัดเลือกผู้เข้าเรียนหรือผู้ทำสัญญาการฝึกอาชีพ การทำสัญญา การฝึกอาชีพ ปฐมนิเทศผู้เรียนและประชุมผู้ปกครอง รวมไปถึงการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา

4. การนิเทศ จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประภาพรณ ปวีวรรณ (2558), ธานินทร์ ศรีชมพู่ (2557), พิทยา ชินะจิตพันธ์ (2555) และอรุณแก้ว ลีธรรมชโย (2541) สรุปได้ว่า กระบวนการในการพัฒนาเพื่อให้กระบวนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือ มาตรฐานที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยการวางแผน การให้ความรู้ การปฏิบัติงานนิเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ และการประเมินผลผลิตของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นการประสานระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อทราบถึงรูปแบบวิธีการทำงานของนักศึกษาและพนักงานของสถานประกอบการ ว่ามีความสอดคล้องกับ เนื้อหาวิชาตามหลักสูตรในสาขาวิชานั้น ๆ หรือไม่ และทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเรียน/ฝึก อาชีพในสถานประกอบการ และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคีในเขต กรุงเทพมหานคร อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ในการจัดการศึกษาวิชาชีพ ตั้งแต่กระบวนการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การฝึกอาชีพ การวัดและ ประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากประสบการณ์จริง สอดคล้องกับที่ อมร เอี่ยมสะอาด (2537) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือการศึกษาอาชีพที่เป็นการเตรียมบุคลากร ของสถานประกอบการ โดยสถานประกอบการ เพื่อสถานประกอบการ ด้วยความร่วมมือกับสถานศึกษา และ เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้ (2541) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจักระบบคู่ ดำเนินการฝึกอาชีพให้แก่เยาวชน

ของชาติ โดยความร่วมมือของสถานศึกษาและ สถานประกอบการ และยังสอดคล้องกับศูนย์อาชีวศึกษาวิ
ภาควิชา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2557) ได้ระบุว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง
การจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในเรื่องการจัดหลักสูตร
การจัดการเรียนการสอน การจัดการฝึกอาชีพ การวัดและประเมินผล

1.1 การจัดหลักสูตร เป็นการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษาอาชีวศึกษา และ
สถานประกอบการในการเรียนรู้ภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติใน
สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง การแก้ปัญหาในงาน รวมถึงการทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ
และลักษณะนิสัยในการทำงานที่ดี ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างหลักสูตร หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร การจัด
แผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ เป็นกระบวนการที่สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมมือกัน
ดำเนินการจัดโครงสร้างหลักสูตร หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร แผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ แผนการนิเทศ
รวมถึงการคัดเลือกผู้เรียนตามคุณสมบัติ สอดคล้องกับบัญญัติ ประถมชาติ (2556) ให้ความหมายของการจัด
หลักสูตรว่า เป็นการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาอาชีวศึกษา
และสถานประกอบการในการเรียนรู้ภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติใน
สถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง โดยลำดับการเรียนรู้ตามลำดับตั้งแต่ลำดับที่ง่ายไปยาก และนิรมล
ศตวุฒิ (2543) ได้กำหนดเกณฑ์การจัดหลักสูตรสำคัญไว้ว่าสถานศึกษาต้องทำโครงสร้างหลักสูตรไปจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอัน
พึงประสงค์ สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด และสถานศึกษา
สามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาใหม่ ๆ ที่มีหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เลือก
เรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.2 การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล เป็นการดำเนินการสอนโดยครูผู้สอนใน
สถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตร มาตรฐานการอาชีวศึกษาและ
มาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด ประกอบด้วย รูปแบบการสอน การจัดตารางสอน ทรัพยากรการเรียนการสอนและ
การจัดการ การพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากร และการประเมินผลการเรียน สอดคล้องกับวิชัย ราษฎร์ศิริ
(2526 อ้างถึงใน พรพรรณ คำเพ็ง, 2534) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นหน้าที่ของครูในการจัดการ
เรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนพัฒนาทุกด้าน โดยพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์เน้นให้
นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหาโดยการปฏิบัติจริง และ
สอดคล้องกับกรมอาชีวศึกษา (2545) อธิบายไว้ว่าการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการกำหนดให้
บุคลากรทุกฝ่ายในองค์กรมีส่วนร่วมรับผิดชอบดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้างาน
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เจ้าหน้าที่งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศก์ และ
พนักงานธุรการ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การรับนักเรียน การจัดแผนการเรียน การสอน
นักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ความร่วมมือกับสถานประกอบการในรูปแบบคณะกรรมการ การจัดการ
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานประกอบการ วัตถุประสงค์ของการฝึกอาชีพ ครูฝึกอาชีพในสถาน

ประกอบการ การคัดเลือกนักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การทำสัญญาการฝึกอาชีพ การจัดการฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการ ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการในการฝึกอาชีพ และการร่วมมือกับบุคลากรของ สถานศึกษา

1.3 การจัดการฝึกอาชีพ เป็นการเตรียมการ สร้างความรู้ความเข้าใจในการฝึกอาชีพตาม แผนการฝึกที่สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำขึ้น ประกอบด้วย การสำรวจความพร้อม การลง นามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ประชาสัมพันธ์และแนวผู้เรียน คัดเลือกผู้เข้าเรียนหรือผู้ทำสัญญา การฝึกอาชีพ ทำสัญญาการฝึกอาชีพ ปฐมนิเทศผู้เรียนและประชุมผู้ปกครอง รวมไปถึงการติดตามผู้สำเร็จ การศึกษา สอดคล้องกับศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2557) กล่าวว่า การ ฝึกอาชีพ (occupation training) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ความสามารถ (ability) และเจตคติ (attitude) ของบุคลากร อันจะช่วยปรับปรุง ให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้นการฝึกอบรมจึงเป็นการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อช่วยให้ พนักงานมีสมรรถนะการทำงานสูงขึ้น เช่น เป็นหัวหน้างานที่สามารถบริหารงานและบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ดีขึ้น หรือเป็นช่างเทคนิคที่มีความสามารถในการซ่อมแซมเครื่องจักรได้ดีขึ้น

1.4 การนิเทศ เป็นกระบวนการในการพัฒนาเพื่อให้กระบวนการฝึกอาชีพในสถาน ประกอบการบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การวางแผน การให้ความรู้ การ ปฏิบัติงานนิเทศ การสร้างขวัญและกำลังใจ ดังที่ สจัด อุทรานันท์ (2530) กล่าวว่า การนิเทศมีจุดประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาคคน 2) พัฒนางาน 3) สร้างการประสานงานสัมพันธ์ และ 4) สร้างขวัญและกำลังใจ และการ ประเมินผลผลิตของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นการประสานระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อทราบ ถึงรูปแบบวิธีการทำงานของนักศึกษาและพนักงานของสถานประกอบการในด้านความสอดคล้องกับ เนื้อหาวิชาตามหลักสูตรในสาขาวิชาชีพนั่น ๆ และทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเรียน/ฝึกอาชีพใน สถานประกอบการและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับอัญชลี โพธิ์ทอง (2549) กล่าวว่า ความมุ่ง หมายของการนิเทศการศึกษาที่แท้จริงมีคือ 1) พัฒนาคคน การนิเทศการศึกษาช่วยพัฒนาคคน 2) ช่วยแก้ปัญหา เกี่ยวกับการเรียนการสอน และช่วยวางแผนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูสอนได้ตรงตามหลักสูตร และได้ผลตามที่หลักสูตรมุ่งหมาย 3) พัฒนาความสัมพันธ์ครู โรงเรียน และประชาคม การนิเทศการศึกษา ส่งเสริมแนะนำครูให้มีความสัมพันธ์กับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานทางการศึกษาของภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถนำองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร ไปเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานทางการศึกษาในการสนับสนุนสถานศึกษาอาชีวศึกษาในการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีให้เกิดความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาบุคลากรในระดับอาชีวศึกษาให้เติบโตเป็น

กำลังคนที่มีคุณภาพ อันจะส่งผลต่อการวางแผนกำลังคนในตลาดแรงงาน และส่งผลต่อเนื่องไปยังสภาพสังคม และเศรษฐกิจของประเทศชาติที่ดีขึ้นในอนาคต

2. ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารสถานประกอบการ สามารถนำองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน รวมถึงการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกันระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ ให้ประสบผลสำเร็จ เพิ่มจำนวนผู้เรียน ผลิตกำลังคนที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

3. ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร ไปใช้ในการพัฒนาการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและทรัพยากรการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับรายวิชาที่จัดการฝึกอาชีพในสถานประกอบการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนระบบทวิภาคี โดยเจาะจงประเภทวิชาเนื่องจากมีบริบทและเนื้อหาของการดำเนินงานที่อาจจะแตกต่างกันในแต่ละประเภทวิชา เพื่อความชัดเจนในการจัดระบบทวิภาคีของประเภทวิชาต่าง ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ณัฐวุฒิ ประทุมชาติ. (2556). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรวิทย์ บุญยโสภณ. (2536). การบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 1(1), 95-100.

อรุณแก้ว ลิธรรมชัย. (2541). การศึกษาการดำเนินงานการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เนาวรัตน์ รัตนพันธ์. (2556). กลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2556. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข และ ปณิตา วรรณพิรุณ. (2556). การปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 4(2), 148-153.
- จินตนา รวมชมรัตน์. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. การประชุมเชิงวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 499-508.
- ประภาพรพรรณ ปรีวรรณ. (2558). รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(3), 327-338.
- พิศณุ ทองเลิศ. (2555). นวัตกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาอาชีวศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธานินทร์ ศรีชมภู. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(3), 120-131.
- พิทยา ชินะจิตพันธ์. (2555). รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีสาขาช่างอุตสาหกรรม. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 22(1), 180-190.
- ณรงค์ พิมสาร. (2552). ความพึงพอใจของนักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อมร เอี่ยมสอาด. (2537). การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 10, 3-6.
- ธัญญลักษณ์ มูลสุข. (2545). การศึกษาปัญหาการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้ประกอบการและครูฝึกในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [รายงานการศึกษาพิเศษ ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณรง ฤทธิเดช. (2552). การพัฒนารูปแบบการดำเนินการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ระดับอาชีวศึกษาจังหวัดโดยใช้กระบวนการเครือข่ายศูนย์กำลังคนอาชีวะจังหวัด [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาวิจัยและพัฒนการสอนเทคนิคศึกษา ภาควิชาครุศาสตร์เครื่องกล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา
ศักยภาพการจัดการศึกษาของเอกชน*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สงัด อุทรานันท์. (2530). *การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ*. โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- อัญชลี โพธิ์ทอง. (2549). *นิเทศการศึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จงจิตต์ ฤทธิรงค์ และรีนา ต๊ะดี. (2558). *ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558*.
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.